

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА

УДК 316.614.5

*Дубковська Оксана Іванівна,
студентка спеціальності 053 «Психологія»
другого (магістерського) рівня
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Шлюб є необхідним елементом соціальної структури людського суспільства, важливим інститутом соціалізації особистості. Стабільність і успішність функціонування сім'ї у значній мірі залежить від мотивів її створення. Негативні тенденції розвитку сучасних сімей (погіршення психологічного клімату, зростання конфліктності, проблеми вибору шлюбного партнера, збільшення кількості розлучень, які пов'язані із мотивами вступу в шлюб та оптимальним вибором шлюбної форми стосунків та ін.) викликають занепокоєння фахівців різних галузей науки, а також актуалізують практичні соціально-психологічні дослідження закономірностей функціонування молоді сім'ї, ефективних форм і методів психологічної допомоги подружжю (Потапчук, Є.М., 2016).

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми мотиву і мотивації вибору шлюбного партнера, причини і механізми порушень функцій сім'ї, їхня структурно-рольова диференціація в умовах сім'ї є важливою основою для психокорекційних і психодіагностичних методів сімейного консультування й психотерапії (В.П. Кравець, М.Т. Кузнецов, А.А. Денисенко, С.Д. Максименко, М.І. Мушкевич, М.М. Обозов, Л.Б. Шнейдер, В.В. Юстіцкіс, Е.Г. Ейдемільер та ін.). Водночас, потребують додаткового вивчення чинники, що обумовлюють мотиви вибору шлюбного партнера.

Мета дослідження – виявити вплив мотиву вибору шлюбного партнера на подружні взаємини у зареєстрованому та цивільному шлюбах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нами проведено вивчення рівня задоволеності шлюбом за опитувальником Ю.Є. Альошиної, сімейної згуртованості і гнучкості сімейної системи (FACES-3), а також міжособистісних стосунків подружжя за тестом Т. Лірі. Опитані 19 молодих пар, що живуть в зареєстрованому шлюбі і 19 пар, які проживають в цивільному шлюбі, віком від 20 до 30 років. За результатами тестування виконано кореляційний аналіз параметрів дослідження.

Нами встановлено ряд закономірностей у взаємодії шлюбних партнерів.

Виявлений позитивний зв'язок (з вірогідністю похибки $p \leq 0,01$) за шкалою емоційного зв'язку та високим рівнем задоволеності шлюбом, що вказує на те, що молодь, яка має зареєстрований шлюб, досить відкрито бере на себе роль партнера, який надає підтримку, піклується один про одного у складних життєвих ситуаціях, готовий бути поруч, надавати допомогу. Емоційна підтримка є вагомою складовою задоволеності сімейними стосунками та шлюбом уцілому. Молоді люди переважно прагнуть бути пліч-о-пліч з партнером у спільному житті.

Молоді шлюбні партнери підкреслюють цінність спільних сімейних друзів та наявність емоційного зв'язку з ними для підтримки міцності сім'ї ($p \leq 0,05$). Досліджувані пари у такий спосіб намагаються інтегрувати цінності особистого життя у спільне сімейне життя. Так, спільні друзі сприяють більш ефективно реалізуватися в сімейному побуті, наповнюють життя враженнями, що не руйнує сімейної згуртованості та гнучкості шлюбних стосунків.

Позитивний зв'язок ($p \leq 0,05$) встановлено за параметрами незалежний-домінуючий стиль взаємодії і сімейні границі. Такий стиль міжособистісних стосунків характеризується схильністю партнера брати лідерську роль у взаєминах, водночас, брати на себе роль захисника цілісності сімейних границь. Сімейні границі показують наскільки молода людина може реалізуватися в подружньому житті та у сфері поза сім'єю. Повага до приватності та визнання важливості взаємин у сім'ї виступає соціально-психологічним чинником визначеності сімейних границь (Кляпець, О.Я. 2007).

Встановлено позитивний зв'язок ($p \leq 0,05$) між параметрами владний-лідерський стиль і цінність спільних друзів. Він вказує на те, що партнери, які проявляють владно-лідерський стиль взаємодії, переважно авторитетно визначають соціальне оточення сім'ї. Цікавим спостереженням є те, що спільні друзі визнають лідерство одного з партнерів та цілком відкрито схвалюють таку позицію.

Зв'язок параметрів дисципліни в сім'ї і незалежно-домінуючого стилю ($p \leq 0,05$) вказує на те, що цілісність сім'ї забезпечується балансом особистісної автономності та відповідальності членів родини. Незалежні, домінуючі, впевнені у собі особистості визнають цінність шлюбу. Слід зауважити, що такі партнери схильні відтворювати засвоєні у батьківських родин традиції, норми і правила взаємодії у сім'ї.

Встановлено негативний зв'язок ($p \leq 0,05$) між параметрами сімейних правил і залежно-слухняним стилем взаємодії. Емоційно-стримані, схильні підкорятися партнерові особи часто приховують особисту думку щодо директивних правил та настанов партнера лідера, що часто є прихованою агресією у взаєностосунках.

Щодо кореляційних зв'язків у взаєминах партнерів, що проживають у цивільному шлюбі нами встановлений позитивний зв'язок шкал інтересу і відпочинку та високого рівня задоволеності цивільним шлюбом ($p \leq 0,05$), тобто спільне дозвілля і відпочинок є превалюючою умовою розвитку спільних інтересів пари. Спільність інтересів здебільшого пов'язана із задоволенням від відпочинку ($p \leq 0,05$). Так, молоді люди не мають в цьому розбіжностей, здебільшого вільний час проводять разом.

Позитивні кореляційні зв'язки встановлені за параметрами спільний час та незалежного-домінуючий стиль взаємодії ($p \leq 0,05$). У цивільному шлюбі прослідковується тенденція, коли один із партнерів бере на себе ініціативу щодо організації дозвілля та відпочинку на себе. Для підтримання шлюбних стосунків один з партнерів поступається лідерством, що відтворюється у

позитивному зв'язку ($p \leq 0,05$) усвідомленості сімейної ролі і залежно-слухняного стилю взаємодії.

Стилі владний-лідерський і співпрацючий-конвенціональний ($p \leq 0,05$) мають позитивний кореляційний зв'язок, що вказує на компліментарність партнерів в цивільному шлюбі, за якої визнається право одного партнера на авторитетне лідерство, а інший обіймає дипломатичну компромісну позицію, якщо це не суперечить особистим інтересам обох партнерів (Покась, В.П., Пишка, О.І., Фруктова, Я.С., 2006).

Висновки. Теоретико-експериментальне вивчення мотивів шлюбних стосунків показує переважання мотиву кохання у взаєминах партнерів. Емоційний клімат пари посідає пріоритетне місце у задоволеності партнерськими стосунками. Сімейна згуртованість та гнучкість в офіційному шлюбі пов'язана з усвідомленням сімейних границь та формуванням соціального оточення сім'ї. У партнерів, що живуть у цивільному шлюбі, об'єднуючим фактором постає спільне дозвілля та відпочинок.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні психології механізмів задоволеності сімейними взаємостосунками.

Список використаної літератури:

1. Потапчук, Є.М. (2016). Вплив постмодернізму на психологічні підходи до вивчення сім'ї. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки, Вип. 1(2), С. 90-95. Відновлено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2016_1%282%29__18
2. Кляпець, О.Я. (2007). Шлюбно-сімейні домагання особистості як спосіб творення нею власного майбутнього. Соціальна психологія №5 (25). С. 149-156.
3. Покась, В.П., Пишка, О.І., Фруктова, Я.С. (2006). Етика та психологія сімейних стосунків. Навчальний посібник для загальноосвітніх закладів різних типів. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 93 с.